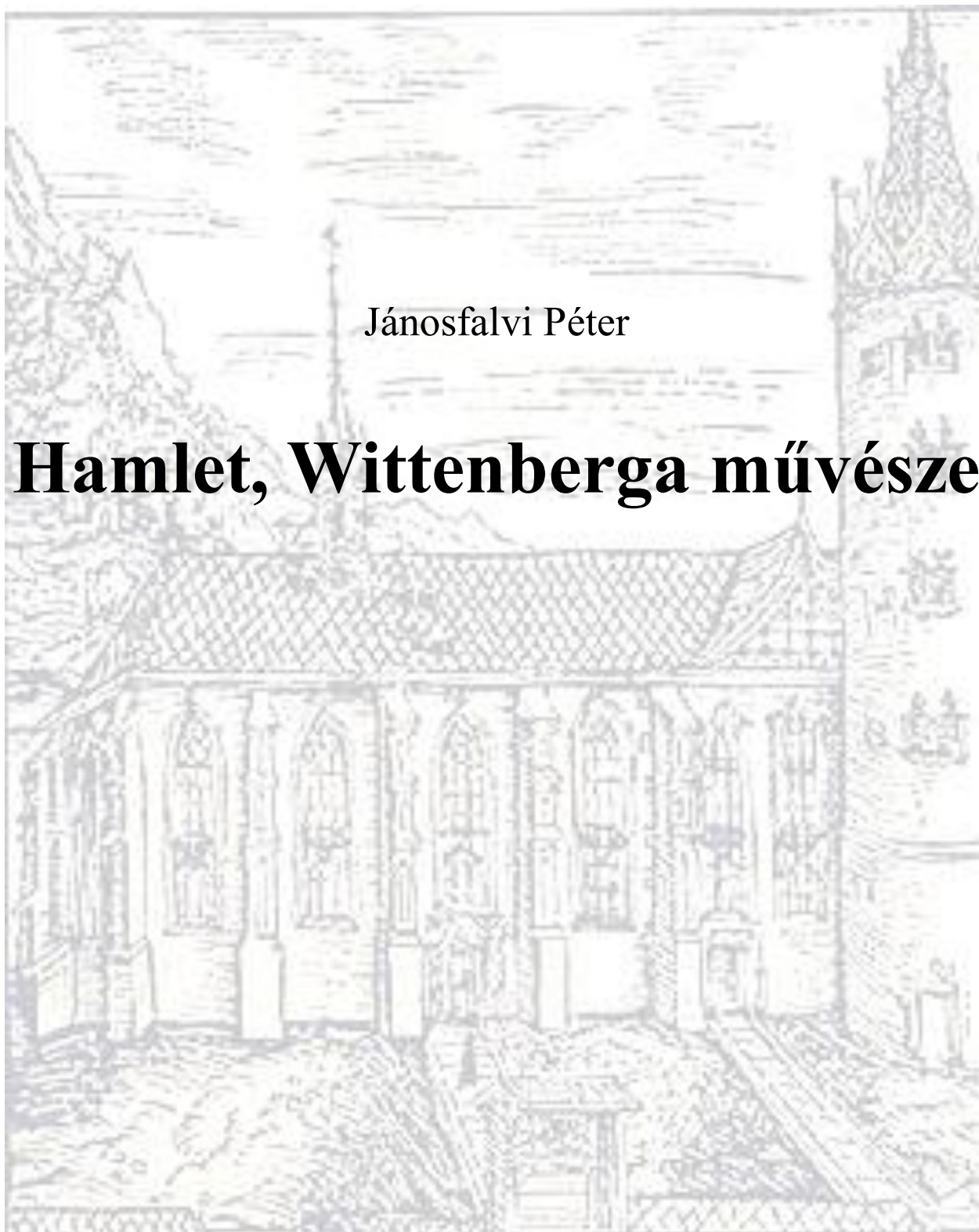

Jánosfalvi Péter

Hamlet, Wittenberga művésze

Szereplők:

Hamlet, az elhunyt miniszterelnök fia

Gertrud, az anyja

Claudius, az elhunyt miniszterelnök öccse

Polonius, a kormányhivatal vezetője

Ophelia, Polonius lánya

Horatio, Hamlet gyerekkori barátja, köztisztviselő a kormányhivatalban

Rosencrantz, wittenbergai diák Helsingörből

Guildenstern, wittenbergai diák Helsingörből

Francisco, köztisztviselő a kormányhivatalban

Bernardo, köztisztviselő a kormányhivatalban

Első fiatal színész

Második fiatal színész

Idősebb színész

Professzor

Politikusok, barátok, vendégek, professorok.

Helyszín: Helsingör

1. Felvonás

1. Szín

Helsingör, kormányhivatal. Éjszaka. Francisco és Bernardo dolgoznak

Bernardo: Találtál valamit?

Francisco: Nem reagált túl idegesen a nemzetközi sajtó. Esett a korona árfolyama, de ez természetes. Mindenki kifejezi részvétét és nem mond semmi konkrétat. Te?

Bernardo: Itthon a szokásos. Túlfűtött érzelgősség. Ilyenkor mindig az az érzésem, hogy az emberek többsége unatkozik. Annyira hevesen reagálnak, mintha tényleg a saját halottjuk lenne.

Francisco: Az ország miniszterelnöke volt.

Bernardo: Ez kétségtelen, de mit jelent ez. Egy király tényleg maga volt az állam, de ma mi köze az egyes emberek boldogulásához a miniszterelnöknek. Rajtad múlik mi lesz belőled. S ha egy politikusban ennyire a sorsukat látják, akkor nem akarnak maguk felelősek lenni a sorsukért.

Francisco: Nem érdekel ez most engem. Beszéltem Horatióval, hogy segítsen. Megígérte, hogy átnézi a valutaalap és a bankszektor reakcióit. Jelentkezett nálad?

Bernardo: Nem.

Francisco: Beszélt neked Hamletről?

Bernardo: Nem.

Francisco: Fáradt vagy?

Bernardo: Még bírom.

Francisco: Valami furcsa megérzésről mesélt. Mármint Hamlet megérzéséről. Valami azt súgja neki, hogy mindaz a rendszer és összefüggés, amiben él és dolgozik, egymással soha összeállni nem képes elemekből tevődik össze.

Bernardo: Nem hallottam még róla. Ez a megérzése már az apja halála előtt is megvolt?

Francisco: Azt nem tudom.

Bernardo: Mit szól hozzá, hogy a nagybátyja veszi át az apja helyét?

Francisco: Nem tudom.

Bernardo: Jóban vannak?

Francisco: Nem tudom.

Bernardo: Horatio nem mondott valamit?

Francisco: Nem kérdeztem. Mesélte ezt a megérzést, aztán bejöttem dolgozni.

Bernardo: Hamlet most már nem fog tudni kimaradni a politikából. Az ellenzék azt fogja állítani, hogy Claudius őt használta fel az apja ellen. Fortinbras szerint az öreg Hamlet azért mérgezte meg magát, mert fiában az Antikrisztust látta. Természetesen előrehozott választásokat követel.

Francisco: Mély bizalmi viszony volt az öreg és fia között, még ha másként is gondolkodtak.

Horatio megérkezik.

Horatio: Szép jó estét mindenkinek!

Bernardo: Szia.

Francisco: Szia.

Horatio: Valami említésre méltó?

Bernardo: Amire számítani lehetett.

Francisco: Semmi meglepő. Volt időd a bankszektorra?

Horatio: Igen, nyugodtak. Az államadósságunk alacsony, az exportbevételek magasak, az angol államadóssággal vannak elfoglalva.

Francisco: Nekünk fognak tudni fizetni?

Horatio: Új hitelsomagot szeretnének.

Bernardo: Claudius megadja. Ha bedől Anglia az eddigi kölcsönöket sem fizetik vissza és mint piac is elvész. Ráadásul a folyósított pénz kétharmada azonnal visszajön bankjainkba kamattörlesztésként. Azon kívül a privatizációt fogja feltételül szabni, így cégeink felvásárolják Angliát, és ez hosszabb távon hatalmas profit.

Francisco: Nem gondoltam, hogy a piac ennyire nyugodtan reagál. Úgy tűnik, nem

tartanak belpolitikai válságtól.

Horatio: Folytonosságot látnak Claudiusban.

Bernardo: Sőt talán az ifjú Hamlet is kisebb riadalmat okoz. Mégsem az apja a miniszterelnök. Mi az a megérzés, ami most foglalkoztatja?

Horatio: Azt mondja belátásai, amelyek önmagukban mind igazak, nem képesek úgy összeállni, hogy értéket legyenek képesek teremteni.

Bernardo: Nem értem.

Horatio: Én sem egészen. Ráadásul az apja halálát vészjósló jelnek tekinti.

Francisco: Korábban azt mondta, nem hisz csak az önmagukat beteljesítő jóslatokban.

Horatio: Az apja halála kapcsán most úgy érzi, saját belátásai fogják végzetét jelenteni.

Bernardo: Na, ha ez az érzete beteljesül, akkor nyugodtan kijelenthetjük, hogy egy szellem kísértette meg. Saját szelleme.

Horatio: Azt is mondta, hogy nevéhez egykoron talán valami szörnyűség fog tapadni.

Bernardo: Felelősnek érzi magát apja halálában?

Francisco: Nyilván mindenki felteszi a kérdést, hogyan juthatott az öngyilkosságig, de nem hiszem, hogy Hamlet lenne az oka.

Bernardo: Na jó, de szerinte miatta volt?

Francisco: Higgadj már le Bernardo!

Horatio: Neked minden olyan egyszerű.

Bernardo: Mindenesetre semmi nem utalt arra, hogy ez megtörténhet. Hamlet sikeres, erős és támogatott miniszterelnök volt, csak a fia jelentett számára megoldhatatlan problémát.

Horatio: Nem tudhatjuk, hogyan jutott idáig. Megvirradt, induljunk a temetésre.

2. Szín

A temetés után a néhai Hamlet háza. Hamlet, Claudius, Gertrud, politikusok, családtagok, barátok.

Claudius: Temetni voltunk ma azt az embert,
kinek nagysága a mérce nekünk.
Ha küzdünk majd nehézségekkel,
meglátjátok reá emlékezünk.
Mit tegyünk tehát méltán tisztelve őt?
Törjük az utat országunk előtt.
Hamlet, drága bátyánk nagysága,
hogy kellő pillanatban volt tette kész,
s nem ragadta el hiú álma,
ha már sikert egy ügyben nem remélt.
Közös álmunk, hogy méltón kövessük őt,
a gyász óráiban követel tetterőt.
Az ellenzék, élén most Fortinbras,
durván, nyíltan tör a hatalomra,
nem tisztel gyászt, aljasul intrikál,
s gyalázatot terjeszt családomra.
Hogy kitekerjük kezéből a tört,
Gertrudot nemsoká nőül vevők.
Szégyentelen, nyomorult kis vádja,
mit teli szájjal terjeszt az országban,
hogy Hamlet lelkén szárad apja halála,
rá üt vissza, ha egység van a családban.
Ennek jegyében szépen kérem őt,
Adjon nekünk most egy kevés időt.
Gondolatait és művészetét,
mik mindenkor roppant felzaklatták
egész Európa jó érzésű felét,
fojtsa magába mint a bánatát,
mely apja elvesztésével érte őt,
s amelyről nem beszél senki előtt.
Szükséges feltétlenül továbbá,
hogy most itthon, körünkben maradjon.
Wittenbergát az új művészet várát
dán választópolgár ne firtasson.

Gertrud: Hamlet, kérlek atyád sorsára tekints.
Ha Claudius hatalmon marad,
halálával műve, mely drága kincs,
nem száll sírba vele, tovább halad.
Hogy mért kellett elmennie nem tudom,
de azzal emlékének tartozom,
hogy örökségét veszni nem hagyom.

Tűz a vízzel folyik durván,
Víz a tűzzel gyilkol mondván:

„Vas az ember lába, karja,
Vasgolyó a feje, nyaka,
Rozsdás dróthaja vakarja.”
Vastag lába, vastag karja

Semmibe nyúl, oda tartja,
Feje fölé üres térbe,
A Nap se fér közelébe
Saját dolgát, kurtán mondván:

„Most felül az embereké.”
Tért nyit szeme égen kívül,
Érez teste, feszül, hevül,
Tapad földhöz, tapad vízhez,

Összes rengő mindenekhez.
Földet, tüzet, vizet, eget,
Durva, gyilkos mindeneket,
Most először szeretettel,

Merengő, nagy szemekkel,
Nézi, nézi elszorulva,
Hatalomtól fuldokolva,
Önmagától elhagyatva.

Alul most a mindeneké,
Felül meg az embereké.
Közbül az ember, néz, vigyáz,
Fatörzs, mely kis terpeszben áll.

Horatio: Mi ez?

Hamlet: „Az életfa“ címet adtam neki.

Horatio: „Közbül az ember, néz, vigyáz,
Fatörzs, mely kis terpeszben áll.”
Nem tudom mi a te szereped most,
de félek nem a költőé.

Hamlet: Nekem nincs választásom.

Horatio: Ezt hogy érted?

Hamlet: Van valami, amit nem hallgathatok el, akármi vesz is körül.

Horatio: S mi az?

Hamlet: Az, amiről eddig is beszéltem. Hogy nem nagy az ember pedig az lehet.

Horatio: Azért nem következmények nélkül való, amit mondasz.

Hamlet: Te is ezzel jössz barátom?

Horatio: Nem apádra értettem. Mit akarsz te az emberektől?

Hamlet: Ígérni tudást és felelősséget.

Hogy végre jó levegőt szívhassak.

Azt a nehéz, ritka önismeretet,
s fájdalmas, lemondó önfegyelmet,
de végső soron vidám tudományt,
ami az egyes embert külön-külön
teszi képessé a felelősségre.

Azt az embert, aki nem másokban
látja önmaga boldogulását,
hanem önerejében, amivel
másoknak is inspirációt ad.

Horatio: Félek elmúlt az az idő, mikor ez jelentette legnagyobb gondodat.

Hamlet: Horatio, pont te ítélsz ily felületesen.

Horatio: Nem Hamlet, lelkemre nem. Hogy az utókorra nagy hatással lesznek műveid azt nem kétlem, de idegen szerepek várnak most rád.

Hamlet: Szegény apám. Kószálni vélem a lelkét.

A szerepeket hagyjuk, érzem jelenlétét.

Bemegyek hozzá dolgozószobájába,
egyre kevésbé illek a társaságba.

3. Szín

Az idősb Hamlet egykori dolgozószobája. Hamlet, Claudius, Gertrud.

Hamlet bemegy apja egykori dolgozószobájába. Leül az íróasztalhoz, mereng, halkán sír. Feláll, hogy körbejárja a szobát és talál egy becsomagolt kis dobozt az egyik

polcon, alatta egy lezáratlan borítékkal. Kiveszi a levelet a borítékból és olvasni kezdi.

Hamlet: *(a levelet olvassa)*

Édes fiam, Hamlet!

A földön a legdrágább kincs a gyermek.
Többet ér minden pénznél és hatalomnál,
többet az ember minden vélt és valós igazánál.

Az én egyedüli kincsem te vagy.

Születésnapodon,
mikor e sorokat olvasod,
én nem lehetek ott,
téged művészeted külföldre szólított.

Tudom, hogy ez téged nem bánt
sosem voltál érzelgős dán.

Én most mégis különösen sajnálom,
hogy drága fiam azonnal nem látom,
s ennek okát neked most föltárom.

Születésed óta fény voltál nekünk.
Jó anyád és én büszkék méltán lehettünk.

Tehetséged, értelmed kiemelkedő.
Kitartásod már gyermekként szembetűnő.

Aztán ifjúságod dús tengerén,
hajód idegen vizekre tért.

Szellemed ekkor már oly szabad,
hogy gátat neki semmi sem szab.

Kérdéseid és feleleteid,
melyek kultúránk alapköveit,
mint a pórul járt ember előítéleteit,
mint beteg lélek tüneteit tekintik,
számomra érthetetlenek.

Wittenberga új értékei hozzáférhetetlenek.

Az új művészet fájó pont nekem.

Ami ott születik, az valami embertelen.

De szorongó szívem mást is lát,
egy férfit, ki megharcolja igazát.

Írásaid mind jobban megismerém,
s bennük az igaz embert meglelém.

Látom, hogy szenvedéseid féken tudod tartani,
s hogy áldozatot alázattal vagy kész meghozni.

Látom, munka és bátorság termik gyümölcseid,
s gyűlölet, neheztelés nem fekélyezik.

Ajándékul ezért mint kardot nyújtom e tollat.

Mint tiszteletem és kihívásom jelét fogadd.

Csapjunk mint két lovag össze fiam,
hadd folyjon a két eszmefolyam.

Egymást e harccal tiszteljük meg,
egy hosszú, komoly ütközettel,
igazi férfibecsülettel.
Jó anyád szegény fél majd folyton,
de idővel megbékél a sorson,
hisz könnyű szeretni hasonmásunk,
de el kell fogadni másságunk.

Általad tanultam meg mi a szeretet, fiam.

Rád büszke atyád

Hamlet kicsomagolja a kis dobozt, egy tollat talál benne. Sokáig hallgat.

Hamlet: Halott, öngyilkos apám,
azt írja büszke reám...
Hosszú ütközetre hív,
melyet becsülettel vív...
Hah... ti gyilkos mindenek
eddig nem ismertelek...
Ki küldte hát halálba őt?
A kétségbe hát nem esőt?

Claudius lép be a szobába.

Claudius: Hamlet, miért vonulsz el, ez a vendégeknek feltűnik, ezt te is tudhatnád.
Igazán megtehetnél annyit, hogy legalább most ne kelljen magyarázkodni miattad.
Anyádnak és a családnak így is nagyon nehéz, lehetnél legalább most lojális kissé. Mi
az a kezedben?

Hamlet: Mi közöd hozzá?

Claudius: Remélem, nem vagy képes arra, hogy még apád temetésén is valami
ocsmányságot írj!

Hamlet: Hogy megnyugtassalak szerető bátyám, ezt nem én írtam. Egy levél atyámtól
születésnapomra.

Claudius: Azonnal add ide, látni akarom!

Hamlet: Ó, ó, ó... Miért e heveség?

Claudius: Csak tudni akarom, hogy nem üzsz gúnyt apád halálából! Még képes volnál
valami istentelenségre ez alkalomból is!

Hamlet: Na, na, na, jó Claudius, csak nyugalom!

A levelet mély tisztelettel megtartom.

Belép Gertrud.

Gertrud: Mit csináltok itt?

(Kínos szünet)

Kérlek ne hagyjatok magamra!

Mindannyian el.

2. Felvonás

1. Szín

A Hamlet ház, Claudius dolgozószobája aznap este, a temetés után. Polonius, Claudius.

Polonius: Hogy születésnapi levelet Hamlet nem írt, nekem elhiheted, tizenhét évig voltam a jobb keze.

Claudius: Mi hát e papír akkor kezében? Készüljünk valami új meglepetésre?

Polonius: Nem hinném, de hallgass most reám. Leányom, mint tudod, igen ledér. Én nem is szólottam ezért, talpraesett, hát boldoguljon. Nos, mint nemrég nekem besúgák, kapcsolatba került Hamlettel. Helsingör és Wittemberg között nagy a táv, így csak ritkán beszélhettek, de a távolság annál édesebb a szexben. Nos, véleményem szerint a történet igen egyszerű. Hamlet, mint köztudott Wittenbergában igen laza erkölcsökre tett szert. Ebben leányom, azt hiszem, partner. A levél, mit megmutatni nem akart, tőle származott, tartalma pedig olyasfajta, mihez készakarva, harcolva is ragaszkodna.

Claudius: Miért e bizalmas közlés?

Polonius: Miniszterelnök Úr, minek vél engem?

Claudius: A kérdés igen direkt. Hát őszintén válaszolok. Hogy a Hamlet halála utáni bizalmi szavazást megnyertem, azt hiszem, Magának köszönhetem. A koalíció várakozásaim ellenére nem volt stabil. De Ön hozta, amit kell. Nem is tudom mivel érte el.

Polonius: Információ, kedves Uram. Tudom, amit tudni kell.

Claudius: Ez derék. Nincs képviselő, ki a jól értesültekkel ellenkeznék.

Polonius: Oda lenne a státusza.

Claudius: Na jól van, ne okítson engem! De ez nekem kevés. Mit tud Hamletről és Opheliáról még?

Polonius: Mit kell még tudni? Mintha ez számítana. Ön, azt hiszem, fél. Ugyan barátom. Hol itt a probléma?

Claudius: Önt Hamlet nagyra becsülte.
Nekem lelkiismeretes, derék embernek írta le.
Halálán viszont magát hamar túltette.

Polonius: Én az első lenni soha nem akartam. Tudásomat mindig eszerint használtam. Nagyon szívesen vagyok egy jó csapatban a második vonalban. Ki elől van, erős legyen, a többi nem számít nekem.

Claudius: Ön merészen őszinte velem.
Ezt baráti jobbnak veszem.

Polonius: Ennek örülök.

Claudius: Mit vél hát az ifjú Hamlet felől? Igen nagy gond nekem ő.

Polonius: Legyen örült. Apja halála még kapóra is jön. Ha elhintjük, hogy megbomlott az elméje, élüket vesztik eddigi és jövőendő dolgai is.

Claudius: Ön igen nagy meglepetés nekem.
De úgy érzem Ön az én emberem.

Polonius: Én eltemetem a halottakat.

Claudius: Temessük hát el az ifjú Hamletet is. Ő a normalitás számára úgylis élő halott. Hogyan hintsük el örületét?

Polonius: Először is nyugalom, Claudius, csak semmi heveség.
Hamlet nehéz ügy, nevünkön folt ne essék.
Ne feledjük anyját, ki szereti, míg él.

Claudius: Gertrud naiv és gyenge. Ráadásul jószívű.

Polonius: Ne bízsa el magát barátom. Amily könnyen Ön megnyerte, megnyerheti más is.

Claudius: Mit merészel?

Polonius: Egymással legyünk őszinték. A játék amúgy is az Ön bőrére megy. A második vonal szinte mindig marad.

Claudius: Mit javasol tehát?

Polonius: Kössünk üzletet mi, ketten, melyben biztosítékot Maga is nyer. Opheliát én ügyünkhöz felhasználom, hasznunkra lesz, efelől biztos lehet. Maga pedig őt hozza helyzetbe. Egy alapítvány mondjuk. Nyugis állás, nincs kirakatban, a könyvelést pedig a kormány nem firtatja. A leányom révén pedig én a lekötelezettje vagyok.

Claudius: Barátom, én egyre jobban szeretem,
csak azt az egyet árulja már el nekem,
hogy lehetett Ön a bátyám jobb keze.

Polonius: Ezt a problémát ne feledje Gertrud kapcsán.

A két férfi Polonius válasza után némi feszültséggel kémleli egymást egy darabig, majd végül bizalmasan mosolyognak össze, felhajtják italukat, és elhagyják a szobát.

Polonius: Akkor tehát a holnapi viszontlátásra. Még ma este megbeszélem tervünket Opheliával.

Claudius: Köszönöm barátom, holnap várom.

2. Szín

Utca Helsingörben. Polonius, Rosencrantz, Guildenstern

Polonius hazafelé menet találkozik az utcán Rosencrantzcal és Guildensternnel.

Polonius: Rosencrantz, Guildenstern, ti itthon?

Rosencrantz: A temetésre jöttünk, Uram.

Guildenstern: Fogadja őszinte részvétünket, tudjuk, hogy Ön közel állt a megboldogulthoz.

Polonius: Köszönöm, jól esik. S jól esik a gesztus is, hogy hazajöttetek. Mindig reméltem, hogy Wittenberga nem cserél ki benneteket. Kissé megviseltnek tűnsz, Guildenstern!

Guildenstern: Rosszul alszom mostanában, Uram.

Rosencrantz: Ön eddig nem kifogásolta Wittenbergát. Az ösztöndíjat is támogatásával nyertük el.

Polonius: Így van, Rosencrantz, de csalódtam kissé. Wittenberga hírhedt műhely. Az új ember születik ott, s erre senki sem számított. De ha már szóba hoztad, mi van az ösztöndíjjal?

Rosencrantz: Hogy érti, Uram?

Polonius: El fogtok tudni számolni?

Egy kis csend.

Rosencrantz: Miért kérdi, Uram?

Polonius: Csak mert valami azt súgja, hogy nem. Hamlet sokat publikált, nevét naponta lehetett hallani, rólatok azonban semmi. Guildenstern úgy néz ki, mint aki alig várja, hogy útjára engedjem, és végre valamit bevegyen. Rólad így elsőre szintén rendszeres orgiák jutnak eszembe.

Guildenstern: Uram biztosíthatom, hogy ura vagyok a... magamnak.

Polonius: Megnyugodtam, fiam.

Rosencrantz: Beszélhetnénk, Uram?

Polonius: Most nem, de holnap gyertek be hozzám. Kialudva...

Rosencrantz: Megyünk, Uram.

Guildenstern: Köszönjük, Uram.

Polonius: Ugyan mit? De ha már ily készségesek vagytok, megkérdezhetem, most hová vezet utatok? Talán egy kiadós alvás, Guildenstern?

Guildenstern: Van egy kis dolgunk Hamlettel, meg születésnapja is van.

Polonius: Aha... Ez helyes. Munkában példát róla vegyetek. S ha kérhetem, eszméiről mit vélték?

Guildenstern: Nem is tudom, mostanában miket írt, Uram. Egy kissé, valahogy, másként alakultak a dolgaink...

Rosencrantz: Vélnünk mit lenne helyes?

Polonius: Ez egy jó kérdés, Rosencrantz! Holnap várlak benneteket, s kérlek, számoljatok be majd Hamletről is, kissé zárkózott mostanában, alig tudni róla valamit.

Rosencrantz: Rendben, Uram.

Guildenstern: Köszönjük, Uram.

Polonius: Mit, Guildenstern?

Polonius el. Rosencrantz és Guildenstern elindulnak Hamleték házába. Guildenstern bevesz valamit, Rosencrantz idegesen, de ugyanakkor nagyképűen szemléli.

Rosencrantz: Holnap egyben leszel, ugye?

Guildenstern: Igen.

3. Szín

A Hamlet-ház, Hamlet szobája. Rosencrantz, Guildenstern, Hamlet, Horatio

Hamlet: Barátaim, örülök, hogy itt vagytok.

Rosencrantz: Fogadd részvétünket, Hamlet.

Hamlet: Köszönöm, de hagyjuk ezt most. Meddig maradtok Helsingörben?

Guildenstern: Magunk sem tudjuk.

Hamlet: Hogy-hogy? Mivel foglalkoztok?

Rosencrantz: Volt néhány projekt, amiről közben ismertük föl, hogy mégsem jó. Most megpróbáljuk átgondolni, hogyan tovább. Hamlet, a pénz, ha lehetne egy kicsit később... Nagy segítség lenne.

Hamlet: Pénzre van Helsingörben a legkevésbé szükségem. Ezért jöttetek?

Guildenstern: Meg a születésnapod miatt. Egy kis ajándék.

Átnyújt egy kis dobozt.

Hamlet: Egy toll? Köszönöm.

Rosencrantz: Írj helyettünk is, mostanában ez a kívánság a legtöbb, mi tőlünk telik.

Hamlet: Köszönöm, Rosencrantz! Ez nagyon kedves. Guildenstern, tölts magadnak nyugodtan. De ha már itt tartunk, kérlek, mondjátok el, mit gondoltok ti írásaimról!

Rosencrantz: Nem készültünk most erre.

Hamlet: Én sem, bevallom, sőt kedvem sincs hozzá. De miért akkor, hogy tollat ajándékoztatok nekem?

Rosencrantz: Csak egy ötlet volt, fontos ez?

Hamlet: Igen, fontos, mert bizalom és közösségvállalás jele. Mért akarnátok, hogy írjak, ha nektek semmi dolgotok vele?

Rosencrantz: Nincs ebben ennyi, Hamlet. Csak egy toll.

Guildenstern: Megbántani nem akartunk vele.

Hamlet: Bocsássatok meg...

Guildenstern: Mi van veled? Sokat gondolok rád.

Hamlet: Nem vagyok jól, de most hagyjuk ezt.

Guildenstern: Menjünk el?

Hamlet: Ne haragudjatok.

Rosencrantz: Dehogy is, semmi gond.

Guildenstern leteszi poharát, elmennek.

Hamlet: De idegesítenek mind a ketten.
Ki értelmetlenül él, nem is ember.

Megérkezik Horatio, kopogtat, Hamlet ajtót nyit.

Hamlet: Örülök, hogy látlak, barátom.

Horatio: Isten éltesse! Nem akartam személytelen ajándékot, s mivel személyesebb nem jutott eszembe, csak magamat hoztam.

Hamlet: Köszönöm, barátom, ez a legszebb ajándék.

Horatio: Hogy vagy?

Hamlet: Mint a madár, akinek még kétféle tolla lehet.

Horatio: Válaszd azt, amelyikről téged ismernek meg.

Hamlet: Bölcs válasz, most időszerű is nekem.

Horatio: Amennyiben?

Hamlet: Azt hiszem egy dolog maradt nekem,
biztos, mélybelátó tekintetem,
sokat edzett, éles, szűrős szemem,
mellyel az embereket megismerem.
Bíznom, barátom, csak ebben lehet,
s ez azt súgja, hogy nagyon jól teszem,

ha Horatiót közel engedem.
Hadd mondok el neked hát valamit.
Két tollat kaptam ma, ezt és ezt itt.
Ha ez léssen tollam ficsúr leszek,
ha ez, abba a Föld beleremeg.
Ficsúr nem leszek soha senkiért.
Ismerd meg hát ennek történetét.

Átnyújtja apja levelét Horatiónak, ő elolvassa, de nem lepődik meg.

Horatio: „Kérdéseid és feleleteid”,
írja apád,
mi most a kérdésed és mi a válaszod rá?

Hamlet: Kérdés csak az lehet: hogyan tovább?
Feleletem, hogy Wittenberga vár.
Csakhogy sorsom ellen most kikelek,
és amit ott kellene, itt teszem.
Apámhoz, s magamhoz hű leszek,
művészetemre mindent fölteszek.
De teszem mindezt itt Helsingörben,
hol apám kardja nincs távol tőlem,
és nincs távol kétes halála sem,
melyet nem sejt itt senki sem.
Válaszom, hogy apám s miatta én,
maradunk Helsingör régi terén.
Ez lesz majd az új művészet vára,
s apám tiszta nevének nyugágya.

Horatio: Ez régi korok hőseit idézi.
De korunk az életet másként nézi.
Nem kell ma az erény hősének lenni.
Ma az ember esetleges,
s anélkül lehet sikeres,
hogyan tenne föl magának kérdéseket.
Ha apád halálának utána jársz,
a politikába itt alászállsz,
akkor művészeted feledheted,
kérdéseid ott fel nem teheted.
Ha az új művészet fontos neked,
akkor mi útjában áll, félretedd.
Mi Wittenbergában lehetséges,
Helsingörben, tudod, roppant kétes.

Hamlet: Az mégsem lehet, mit beszélsz,
hogyan ily helyzetben csendre int az ész.

Horatio: Mindig tiszteltem a kitartásod.
De most félek, úgy vagy mint sok mások,
s nincs bátorságod ahhoz,
amit pedig magad is tudsz.
Választanod kell a két élet közt,
tudni a határait,
megismerni a korlátait.

Hamlet: Az én bölcsességem a megismerésnek is határt szab.
Egyszer és mindenkorra nem akarok mindent tudni.

Horatio: Az baj. Vagyis baj lehet.
A mérgezést bizonyítani nem tudod,
s ha magad a kormány ügyeibe mártod,
a vizet Claudius malmára hajtod.
Ő a nyílt összecsapást majd nem vállalja,
inkább beszámíthatóságod tagadja,
s ha ebből rosszul jössz ki végül,
rád az örült bélyege sül.

Hamlet: Mást nem tehetek, kedves barátom,
ez sorsom, másként a jövőt nem látom.
Kell az ígéret, mely a jövőt uralja,
vagy az ember gyerek, helye kötőalja.
Ne legyek az időnek csak játékszere.
Legyek érték, az ember új ígérete.

Horatio: Időnk most értéket nem ígér,
s félek rajtad majdan túlér,
hogy Hamlet ígéretet remél.

Hamlet: Félek én is, de meg nem hátrálok.
Kimondom mit az emberben látok.
Az új művészet emberismeret,
mely természetünk mélyéből ered.
Ha halló fülekre ez nem talál,
akkor majd csak az alja kiabál,
mely nyomoráért mindig bűnöst keres,
s perverz bosszújához így lel egyenest.
Nevemhez egykor talán valami
iszonyú szörnyűség fog tapadni.

Hamlet és Horatio az utolsó mondat után csendben maradnak, kis idő múlva Horatio szólal meg.

Horatio: Szellemedre nagy feladat vár, pihentesd hát testedet. S csak annyit, drága Hamlet, hogy anyádat se feledd.

Hamlet: Jó éjt, Horatio, az istenek legyenek veled.

4. Szín

Kormányhivatal. Polonius, Ophelia, Rosencrantz, Guildenstern, Claudius, Gertrud.

Polonius: Tegnap fontos lett volna beszélnem veled.

Ophelia: Ne haragudj, apám, későn olvastam üzeneted.

Polonius: Kevés az időnk, és az ügy fontos. Sok tekintetben új a helyzetem, s az ifjú Hamlet most veszélyes nekem.

Ophelia: Jó, hogy mondod, némi közöm van hozzá mostanság.

Polonius: Ezt már besúgák nekem.

Ophelia: Jaj, de megkönnyebbültem.

Polonius: Nem is haragszol, hogy figyellek.

Ophelia: Ugyan, én soha nem akartam lázadni. Szeretek élni és tudok is, sokkal jobban annál, hogy ne tudnám becsülni, hogy te vigyázol rám. Soha nem kifogásoltad dolgaim, de tudom, hogy mindig figyeltél. Most megijedtem, hogy baj lesz Hamlet miatt, de ha tudtál róla, nyilván minden rendben van.

Polonius: Egyelőre igen. Szerelmes vagy belé?

Ophelia: Nem, nem vagyok, érdekesnek találom.

Polonius: Ez rendben is lenne. A gond az, hogy Claudius nem tűri. Fél tőle, ami rosszabb, mintha tényleg veszélyes lenne.

Ophelia: Küldje vissza Wittenbergába.

Polonius: Azt nem teheti, de ezt most nincs idő kifejtani. A helyzet az, hogy drasztikus megoldásra van szükség. Hamlet egész szellemét kell ártalmatlanná tenni, ennek pedig egyetlen módja, ha örült.

Ophelia: Sose volt normális.

Polonius: Nem úgy értem. Komolyan. S erre rád van szükségem.

Ophelia: Nagy lehet a baj, sosem kértél tőlem semmit. De mit tudok én segíteni.

Polonius: Kreálj egy helyzetet, vagy tudj meg róla valamit, ami oly abszurd, hogy senki nem hiszi el, csak egy örültnek. Megteszed?

Ophelia: Meg. Neked meg. De kissé furcsa, sosem csináltál ilyet.

Polonius: Az öreg Hamlet halott, Ophelia, és nekünk nélküle kell tovább élni. Claudius az új vezér. Ő pedig így vívja meg harcait.

Ophelia: Haza megyek, egész éjszaka nem aludtam. Ha fölkelek, valamit kitalálok.

Polonius és Ophelia megcsókolják egymást, Ophelia el. Polonius járkal az irodájában, nemsokára megérkezik Rosencrantz és Guildenstern.

Polonius: Á, ifjú barátaim, mily üdék, mily fiatalosak! Kérem, jöjjenek be!

Guildenstern: Köszönjük, Uram.

Rosencrantz: Jó napot, Uram.

Polonius: Vágjunk is a közepébe. El tudnak számolni az állami ösztöndíjjal.

Rosencrantz: Félek nem, Uram.

Polonius: Aha... Az baj. S vissza tudják fizetni?

Rosencrantz: Nem tudjuk, Uram.

Polonius: Itthon maradtok, nem mentek vissza Wittenbergába. A többit majd meglátjuk.

Rosencrantz: Nem lehetne, Uram...

Polonius: De lehetne... Nyilván azért vagytok most itt. Hogy fogadott benneteket Hamlet?

Guildenstern: Össze van törve. Nem időztünk nála soká, nem sikerült túl jól látogatásunk.

Polonius: Ezt hogy érted?

Rosencrantz: Születésnapjára egy tollat ajándékoztunk neki, amire nagyon furcsán reagált. Hirtelen olyan lett, mint egy eszelős.

Polonius: Ez érdekes. Nos, egyelőre, mint mondtam, maradjatok Helsingörben. Hamlet némi fejtörést okoz nekünk mostanában, ha segítettek rendezni ezt a kis kellemetlenséget, azt hiszem, elsimíthatjuk az ösztöndíj ügyet.

Guildenstern: Köszönjük, Uram.

Rosencrantz: Pontosan mire gondol, Uram?

Polonius: Hamlet kiszámíthatatlan, felelőtlen, és ez sokba kerülhet. Tartsátok rajta a szemeteket. S számoljatok be mindenről, tudni akarok mindent.

Rosencrantz: Ez világos beszéd.

Polonius: Ég áldjon benneteket, szükség esetén készen legyetek!

Rosencrantz: Viszontlátásra, Uram.

Guildenstern: Viszontlátásra.

Polonius elindul Claudius irodájába, bekopogtat.

Claudius: Igen, tessék!

Polonius: Jó napot!

Claudius: Örülök, hogy látom! Fáradjon be. Nos, valami fejlemény tegnap óta?

Polonius: Rendben lesz minden, ne aggódjon. Ophelia megértette a helyzetet, és kellően komolyan veszi. De Ön máris ideges. Miért tart ennyire Hamlettől? Ma délelőtt a parlamentben Fortinbrast olyan nyugodtan és elegánsan intézte el. Aki hallotta a vitát, nem gondolja, hogy Önt bármi komoly veszély fenyegeti. Az angol államadósság rendezésének módja és az európai mentőalap létrehozása beírja nevét a tankönyvekbe. Őszintén szólva, én Fortinbrast és Angliát nagyobb gondnak ítélem Hamletnél.

Claudius: Nem, Hamlet komoly veszély barátom.

Helyzete, személye mint egy átok.

S az a levél!

Mért mondta, hogy az apja írta?

Polonius: S ha ő is írta, mi van akkor?

Claudius: Ezzel ne tréfáljon!

Polonius: Mért ilyen ideges? Claudius, nyugalom.

Claudius: Maga ezt nem érti.

Bekopogtat Gertrud.

Tessék, kis az?

Belép Gertrud, Claudius még idegesebb lesz.

Gertrud, te itt?

Gertrud: Nem bírtam tovább otthon egyedül.

Muszáj néha egymással beszélünk.

(Kínos csend)

Polonius: Én búcsút veszek, ügyünkben később keresem.

Polonius elmegy.

Claudius: Drága Gertrud, ez a kormányhivatal.

Kérlek... *(Gertrud elsírja magát)*

Menjünk haza.

Mindketten el.

3. Felvonás

1. Szín

A Hamlet ház, este. Hamlet, Ophelia, Claudius, Gertrud

Hamlet és Ophelia az ágyban.

Ophelia: Te kétarcú istenség, ki is vagy tehát?
Faust és egyben Mefisztó is talán?

Hamlet: Neked inkább Dionüszosz a gyönyör szigetén.

Ophelia: Úgy érted csak mámorra vágyom?

Hamlet: Engem legfeljebb izgalmasnak találsz, amit nem is bánok.

Ophelia: Izgass tehát tovább, testem után szellemem!
Dionüszoszi filozófiádba engedj betekintennem!

Hamlet: Kérésed meglep, de kedvemre való.
Mi hát a természet emberben lakó?
Megbetegedni és meggyógyulni.
De a gyógyulásban jobbnak lenni.
Bennünk állati természetünket
megtörni kényszerít minket
az emlékezet, mely tudást teremt.
De természetünk állati marad,
élni akarásunk ebből fakad.
Megtanulunk öt-hat „nem-akaromat”,
Ezzel tűrjük a közösség-járomot.
Beteg így az egyes ember maga,
de talán csak mint terhes anya.
Betegsége új életet adhat,
életet, melyben értéket kaphat.
Az új művészet értékekről szól,
az emelkedett ember-állatról,
aki megemlékezik a múlttól,
majd ígér, de saját akaratból.
Ígéretével magát megköti,
és ezzel új életét kikölti.
A járomtól újra megszabadult,
s maga műalkotássá alakult.

Ophelia: De mért kell az embernek műalkotássá lenni? S mi van, ha az, mivé lett,

senkinek nem tetszik?

Hamlet: Nem kell, hogy tetsszen, nem ez a lényeg.
Önmagává lett, s nem beteg lélek.
Saját sorsát akarja, nem másét,
s a nagy egészség ez az „önmagáét”.

Ophelia: Ez nyilván mindenkit csábít, de mit jelent?
Akit itt leírtál, az Nero is lehet.

Hamlet: Dionüszosz nem barbár, s nem gonosz.
S az emberben Apollón is ott lakoz.
Dionüszosz bár őrvönghet tobzódva,
mámora az ember felmagasztalója.
A gonosz szellem gyűlöletből fakad,
tehetetlenségéből mindent szétszaggat.

Ophelia: Te nem gyűlölsz senkit, Hamlet?

Hamlet: Nem, de a csőcseléket megvetem.
Ki szitkozódó, rút, gyáva ember,
ki kiabálni csak csordában mer,
az saját piszkában dagonyáz,
s élvezettel pocskondiáz.

Ophelia: Ahogy hallom, ez korunkról általában ítéleted.

Hamlet: Az csak annyi, hogy rossz itt a levegő nekem.

Ophelia: S mi a te szereped? Önmagad nagy egészségének megteremtője, vagy az emberek nevelője?

Hamlet: Esetemben a kettő azt hiszem összefügg.
Önmagamát múltunkból értem én,
tetten érve az ember alapöszönét.
A nagy idő, a történelem,
nekem saját kerekem.

Ophelia: Úgy tudom ebben apád vitatkozott veled.

Hamlet: Igen ez így volt. S még sok mindenben.
Azóta sem hagyott el szelleme.

Ophelia: Úgy érted beszélsz vele néha.

Hamlet: Sokat, amennyit csak tudok.

Most is: ni, mintha látnám atyámat.

Ophelia: Testem és szellemem is jóllakott. Magadra hagylak, Hamlet, beszélj apáddal.

Hamlet: Ég áldjon.

Ophelia elmegy. Hamlet is kimászik az ágyból, elmereng, apjára gondol.

Tudni, vagy nem tudni: ez kettőnk kérdése, apám.

Abban áll-e az ember méltósága,
hogy önnön igényeit, esze által
feltárt összefüggésből látja,
vagy hogy kiszáll a belátás ellen,
s szilárdan bízik önerejében?
Tudni – belátni – vagyis elfogadni.
De el lehet-e fogadni a végső,
az értelmet adó belátást,
hogy az ember nem szabad teljesen,
s önnön sorsa konok szeretete
mások emberségének retesze?
Tudni – elfogadni – s nem kérdezni.
Tudom és belátom én is mit mások,
milyen a korunk és mik a szokások.
De idegen korok gyermekeként
az embert másként nézem én.
Mi tudás volt egykor, balgaság ma.
Mit tisztelet övezett megvetett,
nem mérvadó épp ezért más nekem,
csak a keletkezésre vetett tekintetem.
Értékeit miért és hogyan találta fel,
ezt a kérdést korunk nem tette fel.
Nem tudni akarom tehát: mi a jó,
hogy bátran, tiszta lelkiismerettel
kutassam a lelket, emberben lakót,
hogy leleplezzem a képmutatót,
s szívembe zárjam a rászolgálót.
Magam pedig szintén kimunkáljam,
s mi az én utam, azt végigjárjam.

2. Szín

Ugyanott. Hamlet, Gertrud

Gertrud kopogtat be Hamlethez, majd benyit.

Gertrud: Zajt hallottam a folyosón.

Hamlet: Vendégem volt, anyám.

Gertrud: Ki, ha kérdhetem?

Hamlet: Nem lényeges, azt hiszem.

Gertrud: Fáj ez az elutasítás Hamlet.
(*Kis szünet*)

Egyébként is beszélnem kell veled.

Claudius kéri, s én is vele,
most, hogy közelg a nemzet ünnepe,
legyen tiéd a szónok szerepe.
Mutasson majd családunk egységet,
vádolóival szemben fenséget.
S az esti színházi ünnepség,
Claudius gesztusaként tiéd.
Csak botrányt ne okozz, arra kér.

Hamlet: Ha Claudiusért ugyan nem is,
apámért a beszédet elmondom.
Az előadást szintén megtartom.

Gertrud: Válaszod gyors és tömör.
Szabadulni akarsz tőlem, fiam?

Hamlet: Hogy tudnék, hisz Ön az anyám?

Gertrud: Mért magázol te engem?

Hamlet: Meg vagyok kissé zavarodva.

Gertrud lassan megfordul, el akar menni.

Egy szót mégis anyám!
Azt hiszem szeretett engem az apám!

Gertrud: Tovább, fiam, nincs rosszabb az elfojtott szónál.

Hamlet:

Ó, épelméjű csillagzatok
itt, mint általatok küldött
leszálló légáramlatok
szelek törik át a ködöt.

Aminek története van
azt nem lehet magyarázni.
Vannak olyanok, akik nem
tudnak magukra vigyázni.

Vérköreid túltáplálják
hitedet, hogy igazak még
a szavak, mik magyarázzák
miattad van, hogy minden ég.

Egy emberben tükröződő
repülő madár, ég, halál,
valami, mi így törődő,
íly törékeny, bár csupa sár,

kibírhatatlanul kényes,
vágyaink oktalan sora,
mégis itt van, életképes,
ez maga így, itt egy csoda.

Bennünket ringat a szellem
a magzati szívverésre.
Elpusztít az élet embert,
istent saját ünnepére.

Este kósza gondolatok
furcsa, barna rovarokként
mászkálnak a mindennapok
hájas testében szanaszét.

Szorított gyermekökölként
apró dolgok istenei;
titokként folyik örök vér
lelkes koponyák résein.

Mint gonosz orvos, rossz család,
ők is tudják mi, hol, hogy fáj.
Túlélés, jaj nem áruulás!
Isteneinket pusztítják.

Én olyan boldog voltam itt!

Isteneim, tényleg boldog!
Mint egy életfa, kis bolygó,
kit a tehetség beoltott.

Dehát egyszerű a képlet,
minden viszonyul magához,
ha akar valaki szépet,
mutat önazonosságot.

Gertrud: Elég, Hamlet, én ezt nem értem.
Beszélj velem úgy, hogy megértsem.

Hamlet: Ülj le hát ez ágyra itt, hol
az imént még más nő tombolt.
S nézz egy kissé lelkedbe, hol
egykor igaz férfi trónolt.
S lásd, ma már csak féreg ül ott,
ki életet annak húsán lopott.

Gertrud: Vádolsz engem fiam, gyűlölsz is talán.
S döntöttél rólam haragod okán.

Hamlet: Szavamra nem, mindig szerettelek,
csak apám esetén eltévedek.

Gertrud: El én is fiam. Sőt el életünkön is.

Hamlet: Apám élete szép és fényes.

Gertrud: Kettőnké viszont kérdéses.
Apád mindig egyedül hagyott,
az ország ügyével foglalkozott.
Szerelemből vett egykor el engem,
s nem politizált, törődött velem.
Aztán a sok protokoll, a státusz,
nem lehettem többé sehol másutt.
Harminc éve nem értem, mi körülvesz,
s egyszer csak itt hagy, s én ezt sem értem.
Harminc évig járt fonállal kezén,
s aztán kitett Naxos szigetén.
Mi más maradt nekem mint síró panasz,
s a remény, hogy valaki erre halad.
Claudius apád nyomába sem ér,
de ő ott maradt Naxos szigetén.

Hamlet: S mond anyám, első naxosi beszélgetések mikor ejtétek?

Gertrud: Kérdésed élet érzem én. Még Kréta szigetén. De Claudius úgy bánt velem, mint becsület és szokás.

Hamlet: Az anyám, becsület és szokás.
Te Ariadné szívét kitártad,
s ebben könnyebbülésed találtad.

Gertrud: S te gyűlölös ezért.

Hamlet: Az lenne a legkevesebb.
Ariadné szívének fájdalmát meghallva,
a Minótaurusz újjászületett, s Thészeuszod felfalta.

Gertrud: Mit beszélsz fiam?

Hamlet: Mond csak! Kréta partján szó több rólad, vagy Thészeuszról esett.

Gertrud: Magányomon kívül nagyrészt apádról esett.

Hamlet: Nem érdekelte Claudius ő még nálad is jobban?

Gertrud: Mire akarsz kilyukadni fiam?

Hamlet: Nem ismerte ki általad napi szokásit?

Gertrud: Tudhatta tőlem, mik szokott dolgai.

Hamlet: S hogy rossz tablettát nem önszántából vett be, eszedbe nem jutott?

Gertrud: Őrült beszéd.
Claudius megértő és kedves,
s oly együttérző, hogy
ugyanazt a belső fájdalmat érzi,
mint a másik ember.

Hamlet: Te hiszed, mit mondasz anyám? S hitted mikor ő mondta?

Gertrud: Miről beszélsz Hamlet?

Hamlet: Hogy mérgezés történt, nem önpusztítás. Hogy álnok kígyó fonta magát köréd, hogy férjed hatalmát megszerezze, s hozzá még asszonya kegyét is élvezze.

Gertrud: Hallgass, fiam, hallgass... elég volt...

Gertrud el.

Hamlet: Szegény jó anyám. Ezért most talán haragszik rám apám...

3. Szín

Kormányhivatal, másnap. Polonius, Claudius, Ophelia, Rosencrantz, Guildenstern.

Polonius: Nos, Ophelia?

Claudius: Valami használható?

Ophelia: Sokat beszélt nekem más kultúrákról, s említé, hogy a legmélyebb emberi kapcsolat a görög barátság, ami szerintem gyakorlatig pederasztia. Nem lenne ellenére erről, akár általában a nevelés kapcsán nyíltan szót emelni, amire én bizton mondom, sort tudnék keríteni. De van itt más is. Azt mondja, rendszeresen beszél apja szellemével, illetve hogy belátásai révén ő fordulópont a kultúrában, így személyes sorsa egyben a történelem is.

Claudius: Ez tényleg örült. Legyen a pederasztia. Vagy nem, mégsem. Gertrudon túl nagy sebet ütne.

Polonius: Gertrud fontos barátom, és a pederasztia tényleg túllő a célon. S talán túllő egész tervünk. Gertrud szereti, míg él.

Claudius: Nem! Hamlet túl veszélyes.

Polonius: Jó, akkor legyen. Apja és saját sorsa szelleme legyen örülete. Ez logikus, hihető és kivitelezhető.

Claudius: Hogy indítsuk el?

Polonius: A szónoklat és a színház fűlsz, hogy botrányt kavár.
Pedig inkább lehetőséget takar.
Hagyd, hogy Hamlet mondja, amit akar.

Claudius: Jó legyen, de biztosíték is kell. Mindenesetre folyamatosan figyeljék. Ophelia legyen vele minél többet. Rosencrantz és Guildenstern szintén.

Polonius: Hamarosan itt lesznek.

Claudius: Akkor Ophelia, kérlek, menj most el. Talán jobb, ha nem találják itt.

Ophelia: Rendben megyek. Egyelőre tehát dolgom csak figyelni.

Claudius: Igen, köszönöm neked.

Ophelia el.

Polonius: Türelem, Claudius, várd ki a pillanatot. Hamlet nehéz ügy, nagyon okos.

Claudius: Tudom én is, Opheliát ezért küldtem el. Apja szelleme és önnön történelmi sorsa önmagában kevés, de a pederasztia sok. Szókincse, műveltsége, kifejezőkészsége ragyogó, így az sem biztos, hogy beszéde a nép fülében örülten hat majd. Másra szántam el magam, barátom, és ehhez segítséget tőled kérek. Itálába pszichedelikus drogokat tegyenek, hatása az estélyre essen. Forduljon ott ki magából, a szóbeszédnek ez adjon tápot.

Polonius: S az anyja, Gertrud?

Claudius: Ettől majd ő is kétségbe esik, de idővel túl lesz a helyzeten. Őt könnyebb lesz felügyelni, mint Hamletet lenne.

Polonius: Tulajdonképpen mért félsz tőle ennyire?

Rosencrantz és Guildenstern bekopogtat

Claudius: Igen!

Bejönnek.

Polonius: Á, kedvesim, örülök látástokon.

Guildenstern: Jó napot!

Rosencrantz: Jó napot kívánunk!

Claudius: Üljetek, kérlek, le.

Polonius: Találkoztatok Hamlettel?

Rosencrantz: Igen, a ma délelőttöt együtt tölténk. Rég nem látott lelkesült állapotban van, minden erejét koncentrálja az ünnepre. Ahogy ilyenkor szokta, teljesen absztinens. Wittenbergaiakat is hívni fog, egy színházi csoportot.

Claudius: S mit akar játszani velük?

Rosencrantz: Még maga sem döntötte el, Uram.

Guildenstern: Egy szövegvázatot véletlenül észrehevünk nála. Talán maga ír valamit az alkalomra.

Claudius: Te jó ég!

Polonius: S most hol van?

Guildenstern: Egy óvárosi kávézóban. Mindig szeretett ilyen helyeken dolgozni.

Polonius: Akkor talán ott tölti az egész napot. Menjetek, töltsétek ti is ott.

Rosencrantz: Ahogy parancsolja, Uram. Csak az a helyzet, hogy... szóval...

Polonius: Jaj, hihetetlen, komolyan mondom. Jó, azonnal leszólok Franciscónak, hogy adjon ki nektek egy kis pénzt. De használható állapotban legyetek.

Rosencrantz: Igen, Uram.

Guildenstern: Köszönjük, Uram.

Rosencrantz, Guildenstern el.

Claudius: Nem fognak ezek átvágni minket?

Polonius: Nem, nem fognak. Azon ők csak bukhatnak.

Claudius: Akkor egyelőre várunk. Hamlet készüléteibe nem avatkozunk. Csináljon, amit akar, és hívjon, akit akar. Ha úgy lesz, mint mondád, maga kelti örülete hírét. De a biztosítékról gondoskodj még ma. Remélem, van valami kapcsolatod.

Polonius: Nincs, barátom, de a pénztárnál még elkapom Guildensternt, és kiürítem a zsebeit.

Claudius: Nagyszerű. Csodálom benned ezt a talpraesettséget.

Polonius: Akkor megyek is. Viszlát, barátom!

Claudius: Viszlát, jó Polonius!

Polonius el.

Ó mily rabbá tettem én magam!
Mi Guildenstern kínja az enyémhez képest?
Az a levél, poklok pokla.
Tervem tökéletes: Gertrud,
a nép, a parlament, mind kezemben.

Csak Hamlet...
Pedig mily nyugodt és boldog
voltam még a temetésen is.
Mint ki biztos szeretőjével
egész férfimód,
szorongás nélkül ismerte meg
teljét a gyönyöröknek.
S most, hogy a gyanú tuskéje
lelkemben,
hogyan kiderülhet,
mit tettem,
elmémbe szinte tombol az örület.
Ilyen az ember úgy látom.
Lelkiismerete nyugodt,
míg lebukás nem rémíti,
s szorong mint egy gyermek,
ha azt érzi,
tettével szembe kell nézni.
Hogy szabaduljak,
nincs hát más mód,
Hamletnek vesznie kell.
Tedd hát meg Polonius,
s adagold a szert minél bővebb kézzel,
hatása ne is csak egy estére érjen.
Hamlet elméje boruljon el,
hogyan az én napom újra kéljen.

4. Szín

Ugyanott. Claudius, Gertrud.

Gertrud kopogtatás nélkül lassan bejön.

Claudius: Gertrud, kedves, te itt?

Gertrud: Beszélnek, a krétai királynőnek kis füle volt, mint nekem. Akkor hát ezért nem tett bele senki egy okos szót? De hát akkor tettem volna bele én magam? Gyűlölünk kell magunkat először, ha szeretni akarunk?... Te is labirintusom vagy?

Claudius: Gertrud, mi lelt, drága?

Gertrud: Beszélgettem fiammal. Az örületbe kerget, de talán igaza van.

Claudius: Szót se többet, menjünk haza. Azt hiszem, jobban kell vigyáznom rád.

Getrud, Claudius el.

4. Felvonás

1. Szín

Színház. Hamlet, Horatio.

Hamlet: A wittenbergaiak úton, barátom.
Tervem hiányos, adj hát tanácsot!
Meg kell mutatnom az új művészetet,
apám kihívása is erre kötelez.
S az ő nagyságát is kell láttatnom,
erejét, hogy üdvözölt mint szokás
idegent mi számára oly csudás,
hogy bölcselméje álmodni sem képes,
ebből pedig, hogy halála kétes.
Nem feket ő öngyilkosként dán földben.
De szelleme azt súgja nekem,
elmém maradjon tiszta,
s Claudius életére ne törjek,
hisz ugyanúgy büntetne törvény érte,
mint büntetne egy rendes emberért.
A tövisre kell bíznom hát,
mi lelkében él,
de e tövist veszni nem hagyom.
S itt van még anyám,
kire félek figyelni nem lesz mód,
ha Claudius tette kitutód.

Horatio: Kis dolgokon múlnak a nagy dolgok.
Tervezd meg hát lépésről lépésre,
mivel az emberek elé állsz, mi lesz annak éle.
Kezdjük hát az elején.

Hamlet: Első lépésben beszédet mondok
a nagyságról, mit apám mutatott,
s mellyel emberként példát állított.
Beleszövöm beszédembe szavát nekem,
ezzel kezdve saját ütközetem.
A felütés tehát, hogy ő hitt bennem.

Horatio: Ezzel eddig egyetértetek.
Apád rólad való véleményével
a kellő hatást eléred.

Hamlet: Aztán este a színházban

jön az én véleményem róla,
de igaz, kemény, tiszta szóval.

Horatio: Ezt hogy csinálod, azt szeretném tudni.

Hamlet: Az előadás címe: „Apám szelleme”.

Az épületben mindenhol
képek, fotók, installációk.
A nézők, ha a helyükre ültek,
életképeivel szembesülnek.
A wittenbergaiak eljátsszák,
mi motiválta
mikor magát rászánta
lépéseire.
Eljátsszák a kiállítás lényegét,
fiatalkora lelkesült erejét,
majd, hogy egyetlen gondja a kötelesség.
De úgy, hogy ez önnön választása,
nem a világ rendjének belátása.
Ha pedig ezt így nézzük,
értékét, mely kétségtelen,
a számára való értelem
adja.
A lényeg ez értelemben
apám személyének
konok jelenléte.
Majd következem én, a fia.
Ezen értelem kérdőjele,
így a színészek szerepe,
hogy választásom arra esett,
mi mint személyes ügyem,
a számomra való értelmet adja,
ez pedig az egyes ember magja.
Ha leleplezem a motivációt,
megtisztalom vele a halandót.
Mert bár talán szebbet képzelt,
akkor él, ha akként észlelt,
amilyen ő maga.

Horatio: Menj vissza Wittenbergába.

Hamlet: Nem megyek.
Amit mondtam, persze rám is vonatkozik.
Miért jó az énnekem,
hogy drága életem,
ily leleplezésnek szentelem?

A válasz, hogy mást nem tehetek.
A leleplezés tisztelet is egyben,
innen kell nézni.
Így látta végül apám is,
ki ezért hívott engem,
s ez ama nagyság itt,
mi az ő szelleme,
s ez az előadás lényege.
Ha erre a pontra ér a darab,
egy színész, mint szellemhang...

Horatio: Ne mond tovább, már tudom, mire gondolsz.

Hamlet: Akkor adj tanácsot.

Horatio: Ha fontos neked anyád
és leleplező pszichológiád,
menj Wittenbergába.

Hamlet: S apám?
Anyám majd valahogy túllesz ezen.

Horatio: Hamlet tedd, amit kell,
s menj vissza Wittenbergába.

Hamlet: Amit kell! Amit kell!
Mi az, ami kell?
Meg kell ölni Claudiust?
Semmi nem kell!
Csak folytatni életem.
S én ezt teszem.

Horatio: Itt Helsingörben?
Hisz nem lesz ember e gödörben,
ki a wittenbergaiak színházi nyelvét
egyáltalán érti majd.

Hamlet: Nem baj barátom,
ezek az én lépéseim,
s sorsom majd meglátom.

Horatio: Nem hiszem, hogy jól jössz ki ebből.

Hamlet: Őszinte vagy és okos is.
Mért nem jöttél te soha Wittenbergába?

Horatio: Tudod, hogy szegény családból származom. Már az is nagy dolog, hogy állami köztisztviselő vagyok. S gondolnom kell anyámra is, nem hagyhatom magára.

Hamlet és Horatio az utolsó mondat után egy darabig néznek egymásra.

Hamlet: Én nem tehetek mást.

Horatio: S ha ez lesz végzeted?

Hamlet: Akkor szeretni fogom a végzetem.

2. Szín

Ugyanott. Hamlet, Horatio, Rosencrantz, Guildenstern, wittenbergaiak.

Rosencrantz: Hamlet, a wittenbergaiak megérkeztek.

Hamlet: Ti hogy kerültetek ide?

Rosencrantz: Éppen erre jártunk.

Hamlet: Kérlek, vezessétek ide őket.

Rosencrantz, Guildenstern el.

Hamlet: Látod, Horatio, Claudius komolyan vesz engem.

Horatio: Gondoltam, hogy figyeltet majd, de hogy pont velük!

Hamlet: Rosencrantzon nem csodálkozom, mindig romlott volt, de Guildensternt sajnálom. Jószívű, csak nagyon gyenge.

Rosencrantz és Guildenstern bevezeti a wittenbergaiakat.

Hamlet: Drága barátaim! Olyan látni benneteket, mint értelmes szót hallani.

Idősebb színész: Hamlet, mért nem jöttél vissza Wittenbergába?

Hamlet: Hagyjuk ezt most, sok a dolgunk. A szövegeket megkaptátok?

Idősebb színész: Meg, már be is tanultuk.

Hamlet: Nagyszerű. A rendezést rátok bízom. Amennyit ti tréningeztek, s amilyen

mély, bátor, komoly minden próbátok és előadástok, inkább csak gátolnám munkátok. Csak arra biztatlak, ne csüggedjete, a közönség rossz reakcióival ne törődjete. Hogy bennetek meg is történik, mit játszotok, nem csupán mutatjátok, nem biztos, hogy értékelik, s tán számon kérik szórakozási igényeik, de ezzel nektek semmi dolgotok.

Idősebb színész: Ne aggódj, Hamlet.

Hamlet: Guildenstern, vezesd szállásukra a színészeket, kérlek!

Guildenstern és a wittenbergaiak el, Rosencrantz a sarokban marad.

Hamlet: Kimegyek az óvárosba, barátom. Bár nem fogadom meg tanácsod, de köszönöm neked.

Horatio: Ég veled!

Hamlet, Horatio, majd utánuk Rosencrantz el.

3. Szín

Kormányhivatal. Polonius, Claudius, Rosencrantz, Horatio

Claudius: Nos, Rosencrantz?

Rosencrantz: Az előadás részleteit kitudni nem volt mód, a szövegeket már korábban Wittenbergába küldte.

Claudius: Nem érsz nekem túl sokat, úgy látom!

Rosencrantz: De annyit megtudtam, hogy terveit Horatióval megosztotta. Kért tőle tanácsot is, s a fülem hallatára mondá neki, ne haragudjon, hogy azokat meg nem fogadja.

Claudius: Hol van most Horatio?

Rosencrantz: Tudtommal a hivatalban.

Claudius: Menj, kerítsd elő!

Rosencrantz el.

Polonius: Látom, tanácsom ellenére az előadás nyugodni mégsem hagy.

Claudius: Csak nem akarok meglepetéseket. Jobb felkészülni.

Rosencrantz kopog.

Igen!

Rosencrantz és Horatio be.

Rosencrantz, hagyj magunkra, kérlek!

Rosencrantz el.

Horatio, derék emberünk, a valutaalap- és bankszektor-jelentést még meg sem köszöntük.

Horatio: Ez a munkám, Uram.

Polonius: Amit különösen jól végzel. Csodálom munkabírásod, nem lehet könnyű neked, hisz szegény édesanyád beteg. Javult esetleg állapota?

Horatio: Sajnos nem, Uram.

Claudius: Ezt őszintén sajnálom! Polonius ez ügyre még visszatérünk, valahogyan mindenképp segítünk. De most segíts nekünk te, kérlek. Helyzetünk nehéz és kényes. Mondd, kérlek, mit tervez Hamlet az ünnepi estére?

Horatio: Én nem sokat tudok, de ha megkérdik, majd ő elmondja.

Claudius: Nézd, Horatio! Hamlet kiszámíthatatlan és politikailag kissé veszélyes, én azonban nem akarom, hogy úgy érezze, nem bízom meg benne. Ezért kérlek, gondold át józanul a helyzetet, gondolj hivatalodra, beteg anyádra, magadra, ránk és az országra. Senkinek nem lenne jó, valami botrány.

Horatio: Mint mondtam, nem sokat tudok terveiről, Uram.

Polonius: De tanácsot kérd tőled ez ügyben, nemde?

Horatio: Valóban megkérdezett.

Polonius: Ha tehát belátsz terveibe, s annak veszélyeibe, melyek előre tudva talán elkerülhetők, hát felelj!

Horatio: Meglep kérdésük, nem készültem erre.

Claudius: Gondold meg helyzetünk, mely a te helyzeted is, Horatio!

Horatio: Nos, amennyit én tudok, az annyi, hogy minden az apja köré épül. Az ő életét tervezi végigkövetni, bemutatva emberi nagyságát.

Claudius: Tudtommal feszült volt köztük a viszony.

Horatio: Bizonyára, Uram, én nem tudom.

Polonius: S tanácsot miben kért tőled?

Horatio: Hogy anyját a dolgokba hogyan szője.

Claudius: Ennyi?

Horatio: Igen, ennyi volt az egész.

Polonius: S te mit javasoltál?

Horatio: Azt mondtam, nem tudok jó tanácsot adni.

Polonius: Hazudsz! Mikor elváltatok, azt kérte tőled, ne haragudj rá, amiért tanácsodat nem követi.

Claudius: Ki vele, miről beszéltek.

Horatio: Uram, nem akarok tiszteletlen lenni, s higgyék el, nem fontos, nem tudok semmiről, mi botrányal fenyegetne.

Polonius: Akkor hát mért hazudtál, és vonakodsz most is válaszolni?

Claudius: Ne akard, hogy megharagudjunk rád, Horatio.

Horatio: Nos, anyjáról valóban szó esett, és én tanácsot adni valóban nem tudtam. Egy dolgot javasoltam neki, hogy a wittenbergaiakat küldje haza.

Claudius: Miért?! Mire készül velük?!

Horatio: Már mondtam, Uram, apja élettörténetének bemutatására.

Claudius: Hacsak erre, akkor miért kellene elmenniük.

Horatio: Én úgy gondoltam, furcsán hatna itt az ő stílusuk. Nem ehhez vagyunk mi Helsingörben szokva. Azt mondtam neki, hogy rosszul fog sikerülni az este, mert a nézők vagy unatkozni fognak, vagy felháborodnak. Mindenki olyasmire számít, amelyet a mi színházaink szoktak játszani, és rosszul fogadják majd a meglepetést. Túl nehéz lesz az ő színházuk az itteni közönségnek.

Claudius: Ennyi?

Horatio: Igen, Uram.

Polonius: Nem hallgatsz el semmit?

Horatio: Nem, Uram.

Claudius: Ha kiderül, hogy hazudtál, azt nagyon megbánod, és elvárom, hogy beszámolj róla, ha megtudsz valamit!

Horatio: Igen, Uram!

Claudius: Elmehetsz, köszönjük! Küld be Rosencrantzot!

Horatio kimegy.

Horatio: Szegény anyám, mi lesz veled, ha Claudius ezért bosszút rajtam áll? Lám, tanácsomat Hamletnek tartani én sem bírtam.

A folyosón találkozik Rosencrantzcal.

Menj be, kérlek, hívatnak.

Rosencrantz az irodába be.

Claudius: Egy kérésünk van feléd. Megteszed?

Rosencrantz: Meg, Uram.

Polonius: Az ügy komoly, és ha hiba csúszik számításunkba, annak komoly következménye lesz rád nézve is.

Rosencrantz: Uram, már akartam említeni...

Claudius: Mit akarsz te éppen most emlegetni?

Rosencrantz: Csak azt, hogy rám mindenben számíthatnak, s talán több segítségükre is lehetnék, mint azt eddig gondolták.

Polonius: Mégis mire gondolsz, és mit kívánsz cserébe?

Rosencrantz: Kérhetnek bármit, én megteszem. Cserébe pedig pénzt szeretnék.

Claudius: Spiclinek jelentkezel?

Rosencrantz: Ha arra van szükségük, annak, Uram.

Polonius: Mért bízánk meg benned?

Rosencrantz: Tegyenek egy próbát velem.

Claudius: Guildenstern hol van.

Rosencrantz: A wittenbergaiakat kíséri szállásukra.

Claudius: Az ő nevében is beszélsz?

Rosencrantz: Nem, Uram, csak a sajátomban.

Polonius: Azt hittük, elválaszthatatlanok vagytok.

Rosencrantz: Súlyos kábítószerfüggő lett belőle.

Polonius: Mit használ?

Rosencrantz: LSD-t legfőképp.

Claudius: Az pont jó.

Rosencrantz: Tessék, Uram!

Claudius: Semmi, semmi... Tegyük egy próbát az ifjúval, Polonius!

Polonius: Hamlet italába, hogy túl nagy botrányt az ünnepen ne csináljon, enyhe nyugtatót teszünk. Miután nem él ilyesmivel, ennek hatása is elegendő lesz. A te feladatod, hogy a pohár a kevert itallal hozzá kerüljön. Menni fog?

Rosencrantz: Igen, Uram.

Claudius: Ha ez jól sül el, azért hálásak leszünk. Most menj, az ünnepen találkozunk.

Rosencrantz el.

Polonius: Bízol benne?

Claudius: Azt hiszem, ez így jó lesz.

Polonius: Jó. Megyek én is.

Polonius elindul.

Claudius: A szert, Polonius, adagold szép bő kézzel!

Polonius bólint, majd el.

4. Szín

Főtér Helsingörben. Hamlet, Claudius, Polonius, Gertrud politikusok, ünneplő emberek.

Hamlet: Dánok, barátaim!
Népünk ez ünneppel ősei dicsőségének jelét adja,
s a zászlót ma mégis csak félárbócra húzatta.
Kultúránk egy sarja,
nemzetünk egy nagyja,
csupán pár napja,
hogyan lelkét visszaadta.
E nemzet első embere volt,
kire figyeltünk, ha szólt.
Vegyük hát számba, mire figyelt ő?
Amikor döntött, mi volt az első?
Az, s ez hosszú idő alatt kiderül,
hogyan ügyeink rendezése hogyan sikerül.
Fontosabb volt számára
az ügyek
sorsa maga,
mint saját igaza.
Ez pedig komoly erény,
nehéz, erkölcsi eredmény.
Nem vagyunk ugyanis kezdetől fogva
valamely emberi természetre osztva.
A saját, benső, lelki alkat
a neki megfelelő cselekvésből fakad.
Ki bátor tetteket hajt végre,
tesz szert bátor lélekre,
s ki fegyelmezi magát az
igazságra,
azt űzi rá idővel saját vágya.
Igaz ez minden erényre,
s minden művészi, s egyéb
igényességre.
Halála előtt apám,
erénye különös tanújelét adta,

mikor egyszülött fiúsarja,
ki számára különös idegenként
Wittenberga művészeként élt,
tőle tisztelet és kihívás jeleként,
mint kardot, e tollat kapta.
Ez jusson eszünkbe, ha rá gondolunk,
s ha szembe ismeretlennel találkozunk.
Ez legyen jövőnk záloga,
s legyünk büszkék rá, hogy egy dán,
aki – Istennek köszönöm – az én apám,
fenn állt az erény ezen fokán.

Taps. Az emberek elindulnak a színházba. Claudius és Polonius kiválnak a tömegből.

Claudius: Nem Ophelia levelét tartotta ő kezében!
Tisztán látom már merre tart eszelőssége.
Ó Isten ma este mi vár rám?...
Ha Rosencrantz célt nem ér,
Ha az előadás véget botránnyal ér,
Hamlet mihamarabb Angliába mén.

Tegye meg Anglia, vagy a mentőalapot visszatartjuk.

Menj felügyeld Rosencrantzot!

Polonius: Figyelek rá, százszorta jobban is, mint azt az előbb még gondoltam volna.

Polonius el. Közben magában:

Most látom csak, miről van itt szó, s ezért mire képes Claudius. Adja az ég, hogy tervünk ma este sikerrel járjon. Aztán ha tudok, ebből az egészből kiszállok.

Gertrud lép Claudiushoz.

Gertrud: Már nem is tudom, Claudius, hát mond meg nekem!
Te eljöttél értem Naxosra, vagy csak Krétán találkoztál velem?

Claudius megpróbálja megölelni, Gertrud ellenkezik.

Claudius: Gyere Gertrud, legalább pihenj az előadásig!

Mindketten el.

5. Felvonás

1. Szín

Színház. Hamlet, Claudius, wittenbergaiak, nézők, vendégek

Hamlet: Á, mélységes köszönet, bátya, hogy előadásomat megtiszteljed.

Claudius: Hogy ez ünnepet apádnak szenteljed, szép tőled Hamlet, s ajánlja szívedet.

Hamlet: Ahogy mondod.

Felhangzik az utolsó figyelmeztető.

De menjünk is már!

Mindenki elfoglalja helyét. Kezdődik az előadás.

Egy fiatal színész alakítja az idősb Hamletet. Táncol, lányokat szeret, iszik, zenél, a természet szépségeit élvezi. Egy idősebb színész érkezik.

Idősebb színész: Hamlet, csupa zene, tánc az életed,
s a jóra nincsen eszed.

Első fiatal színész: Nem tudok róla,
hogy valaha rosszat tettem volna.

Idősebb színész: Bűn, ahogy élsz.

Első fiatal színész: Nem tudtam.
Világosíts hát fel,
ki jó és büntelen?

Idősebb színész: Jó az anyád,
ki feláldozta magát érted,
s szeretett míg élt.

Első fiatal színész: Mit beszélsz?

Idősebb színész: Anyád meghalt, balga ifjú.

Első fiatal színész: Jó anyám,
hogy feledhettelek?!...
Én bolond,
mit feledtem még?

Idősebb színész: Feledted a múltat, s csak a pillanatban éltél.
Ezért, hogy jövődre sosem néztél.

Első fiatal színész: A jövőm...
Hogy folytassam most életem?
Emlékezni akarok, akarom a kötelességemet.

A fiatal színész eltemeti anyját, egyetemre megy, szónokként látjuk, majd választási győzelme estéjén, ahol beszédet tart.

Barátaim!
Leendő kormányunk,
szeretett országunk,
példa kell legyen.
Példája annak, amire a
jó tanácsot váró,
segítségre szoruló,
kérdő, kétkedő,
irányt kereső,
de végső soron
maga döntő
ember mindenkor
egyszemélyes példa:
a tudás által feltárt összefüggésnek,
amelyben az ember
a morális szükségletek lénye,
magát tetten érte,
s melyet másoknak is biztosítani kötelessége.
Kultúránk, értékeink nem mások,
mint ebből kiinduló okságok,
magunk választotta célok,
emberi önmeghatározások.
Hatalmunk birtokában,
választóink bizalmában,
számomra személyes kötelesség
a tudás által feltárt összefüggés.
Ez álmom, ez boldogságom.

Következő kép: A fiatal színész kertjében alszik. Szünet.

2. Szín

**Ugyanott. Claudius, Hamlet, Polonius, Ophelia, Gertrud, Rosencrantz,
Guildenstern, Horatio,**

Claudius: Tiéd e darab, Hamlet?

Hamlet: Már mindenkié, közkinccsé tettem.

Claudius: Nem értettem e váltást. Munkáját kellett volna látnunk, ehelyett feküdt, mint egy ájult.

Hamlet: Aludt, bátyám, aludt...

Claudius: Nem fontos aludt-e, vagy ájult, kérdés országa boldogulásához miként járult.

Hamlet: Kiderül majd minden, aminek ki kell.

Claudius megadóan bólint, Hamlet viszont.

Hamlet: Anyám, remélem, tetszik a darab!

Gertrud: Szép, csak a színészek játszanak szokatlanul.

Hamlet Claudiusra néz, úgy válaszol.

Hamlet: A szokás bizony nagy úr. Anyám, ha megengeded, váltok pár szót másokkal is.

Hamlet el.

Claudius: Gertrud, drága, köszönj a vendégeknek, kérlek, azonnal jövök én is.

Gertrud el.

Polonius, tervünk most kell végrehajtanunk! Rosencrantz készen áll?

Polonius: Készen, Claudius. Hívom azonnal.

Polonius körbenéz, szemével hívja Rosencrantzot, aki odalép hozzájuk.

Claudius: Akkor ahogy megbeszéltük!

Követik Gertrudot vendégek egy kisebb társasághoz, ott van Hamlet is.

Claudius: Szép jó estét, Uraim, örülök, hogy látom Önöket! Hamlet első helsingöri bemutatójára, kérem, igyanak velünk egyet! Rosencrantz!

Rosencrantz: Igen, Uram, máris!

Rosencrantz mindenkinek italt oszt.

Claudius: Akkor hát emelem poharam Hamlet első itthoni bemutatójára!

Mondat közben Ophelia lép oda a társasághoz.

Rosencrantz, hozz kérlek Ophelianak is!

Hamlet: Hagyd csak, itt az enyém, én egyelőre még nem iszom.

Ophelia: Köszönöm, Hamlet, a te poharadból még jobban is esik.

Polonius: Ophelia, ne igyál!

Ophelia: De iszom apám, ha megengeded.

Mindenki felhajtja italát. Felhangzik a figyelmeztető.

Hamlet: De menjünk is már!

3. Szín

Ugyanott. Wittenbergaiak és az előbbiek.

Mindenki elfoglalja helyét, folytatódik az előadás. Egy másik fiatal színész játssza az ifjabb Hamletet. Az idősb Hamlet dolgozik, odamegy hozzá a fia.

Második fiatal színész: Elmegyek, apám!

A szülői házat és városom elhagyom.

Neveltetésem feledni akarom.

Első fiatal színész: Feledni anyád soha nem tudod.

Második fiatal színész: Szellemem új forrásokat szomjaz.

Hazugnak érzem, mi itt igaz.

Első fiatal színész: Felnőttél már fiam,

menj, ha menni akarsz.

A második fiatal színész vándorol, táncol, lányokat szeret, iszik, zenél, a természet szépségeit élvezi, és sokat olvas, tanul.

Második fiatal színész: Természet, tánc, zene,
lányok szeretete,
s régi korok bölcselete,
mind azt tanítja nekem,
hogyan beteg az ember,
ha nem önmaga a kútfeje.
Az élet csak az egyes emberben él,
s bár létezik összefüggés,
kívül és belül,
az ember minden kezdeti energiája,
élvezet és fájdalom minden fogékonysága,
saját maga szabadsága.
Az ember minden teremtő okért,
maga előtt maga felel.
Tudás és törvény fölé kell hát emelkednem,
hogyan mint önmagán föllépő képesség,
mint önmagát létrehozó egység,
mi vagyok, azzá legyek,
s léteimmel másokat is leleplezzek.

A második fiatal színészt művészként látjuk, ír, színházi előadásokat hoz létre. Közben látjuk az első fiatal színészt is, amint egy levelet ír, majd szokásos délutáni álmát alussza. Eközben egy alak az ágya mellé lopózik, és kicseréli éjjeli szekrényén a tablettákat. Ő fölkel, beveszi a tablettát, és meghal. Megjelenik az idősebb színész, ugyanaz, amelyik az első fiatal színésznek is.

Idősebb színész: Hamlet, csak művészetednek élsz,
s a felelősség nem számít neked.

Második fiatal színész: Nem tudok róla,
hogyan felelőtlenül cselekedtem volna.

Idősebb színész: Bűn, ahogy élsz.

Második fiatal színész: Nem tudtam.
Világosíts hát fel,
ki jó és büntelen?

Idősebb színész: Jó az atyád,
ki felelősséget vállalt érted,
s szeretett míg élt.

Második fiatal színész: Mit beszélsz?

Idősebb színész: Atyád meghalt, balga ifjú.

Második fiatal színész: Jó atyám...
ugye nem hitted, hogy feledtelek?!...

Idősebb színész: Feledted a felelősséget, s csak magadnak éltél.

Második fiatal színész: A jövőm...
Hogy folytassam most életem?
Emlékezni fogok, de magamhoz hű leszek.

A második fiatal színész hazautazik, halott apja mellett áll.

Drága apám!
Miért jó nekem,
hogy életem művészetemnek szentelem?
De hát én csak ezt tehetem.
Hogy magam törvény és tudás fölé emelem,
bántott téged, pedig neked is köszönhetem,
hisz ezt csak az tudhatja,
aki egyénileg,
sőt talán hozzá még őseiben,
a törvényt megtartotta és mélyen átélte.
Nem is lehetek én csak a te fiad.
Hisz kötelességtudó
te is saját akaratból,
belülről fakadó
személyes vágyból
voltál.

Mindketten uralni akartuk az időt.

Leül, mereng, halkan sír. Feláll, hogy körbejárja a szobát, és talál egy becsomagolt kis dobozt az egyik polcon, alatta egy lezáratlan borítékkal. Kiveszi a levelet a borítékból, és olvasni kezdi, ugyanúgy, mint az 1. felvonás 3. színében. Az első fiatal színész mint szellemhang szólal meg.

Első fiatal színész: „Édes fiam, Hamlet!

Az új művészet fájó pont nekem.
Ami ott születik, az valami embertelen.
De szorongó szívem mást is lát,
egy férfit, ki megharcolja igazát.
Írásaid mind jobban megismerém,
s bennük az igaz embert meglelém.
Látom, hogy szenvedéseid féken tudod tartani,
s hogy áldozatot alázattal vagy kész meghozni.

Látom, munka és bátorság termik gyümölcséid,
s gyűlölet, nehezteles nem fekélyezik.
Ajándékul ezért mint kardot nyújtom e tollat.
Mint tisztelem és kihívásom jelét fogadd.
Csapjunk mint két lovag össze, fiam,
hadd folyjon a két eszmefolyam.
Egymást e harccal tiszteljük meg,
egy hosszú, komoly ütközettel,
igazi férfibecsülettel.
Jó anyád szegény fél majd folyton,
de idővel megbékél a sorson,
hisz könnyű szeretni hasonmásunk,
de el kell fogadni másságunk.

Általad tanultam meg mi a szeretet, fiam!

Rád büszke atyád

Második fiatal színész: Ez az igazi nagyság.

A színházban lemegy a függöny, a wittenbergaiak előadásának vége. Gertrud a nézőtérrel sírva kirohan, Claudius utána, botrány keveredik.

4. Szín

Ugyanott. Az előbbiek.

Claudius: Gertrud! Gertrud!

Nem éri utol, aztán meg is torpan, visszafordul, hogy a botránytól védje magát. Éppen mellette áll Guildenstern.

Guildenstern, menj utána, még kárt tesz magában!

Guildenstern el.

Hamlet! Hogy botrányt kavarg, ez volt egyetlen célod, melyre mentség csupán nyilvánvaló örületed. Az embereket megveded, magad az idő urának képzeled, sőt talán te vagy a történelem! Magadra mutatsz, és így kiáltasz: íme, az ember! Előadásod hazug és veszélyes, mint te magad!

Sikítás hallatszik.

Mi volt ez?

Horatio érkezik az erkély felől.

Horatio: Ophelia kiesett az erkélyen!

Claudius: Hogy?

Horatio: Azt énekelte, hogy ő a bagoly leánya, és az erkélyről át akart mászni a fára.

Polonius: Meghalt?

Horatio: Meg.

Polonius: Te ölted meg! Hamlet italába drogot keverttél, és véletlenül lányom itta meg!

Polonius Claudiusra támad, de összeesik. Claudius elrohan. Guildenstern érkezik.

Guildenstern: Hamlet! Anyád halott!

Hamlet: Mit beszélsz?

Guildenstern: Azt kiabálta, úszva hagyja el Naxos szigetét, s a tengerbe veszett.

Hamlet magába roskad. Mindenki kisiet az utcára, Ophelia köré, Poloniust kiviszik, Horatio marad egyedül Hamlettel.

Horatio: Hamlet! Hamlet!

Hamlet: Legyőztél engem, Horatio.

Horatio: Mit beszélsz?

Hamlet: Te voltál apám kardja, most már látom. De tőlem anyámat te sem védhetted meg. Őrjítő ez a bizonyosság, hogy életem elemei egymással soha összeállni nem képesek...

Régi korok valaha létezett erényei, azt gondoltam, belőlem talán újrasarjadnak. Erre a talánra tettem én fel mindent, Horatio...

Hamlet kimegy a színház elé, ahol nyilvánvalóan örülten borul az ott álló Shakespeare-szobor nyakába.

Ó, te szegény, mennyit kellett szenvedned, pedig gondolkodni jó...

5. Szín

A helsingöri elmeógyógyintézet, pár évvel később. Hamlet.

Hamlet fekszik az ágyában, némán mered a semmibe.

6. Szín

Színház Helsingörben. Horatio, professzorok, vendégek.

Egy Hamletről szóló konferencia zajlik, amelyen Horatio díszvendég.

Professzor: Tisztelettel köszöntöm a megjelent előadókat és vendégeket! A nagy dán gondolkodóról rendezett konferencia különös adalékokkal kezdődhet. Hamlet fiatalkori, bizalmas jó barátja, Horatio fogadta el meghívásunkat.

Taps.

Horatio, ön szerint mi Hamlet életművének lényege?

Horatio: Amor fati...

Függöny.